

FRA JAGT TIL FORVALTNING AF KRONDYR OG DÅDYR: EN TJEKLISTE

Peter Sunde

Institut for Ecoscience, Aarhus Universitet

INSTITUT FOR ECOSCIENCE

TEMADAG 2025
6. NOVEMBER 2025

PETER SUNDE

BAGGRUND OG STATUS

- Naturligt hjemmehørende storvildtarter
 - Høj mobilitet
 - lang generationstid, dominansbaseret partnervalg
 - Vigtige for økosystemer
- Haves: Jagt
 - Mindste forvaltningsenhed: 1 hektar,
 - Ingen antalsbegrænsning
- Bestandsudvikling og konsekvenser
 - Lokalt voksende bestande - og markskader
 - Underskud/fravær af ældre hjorte
 - Krondyr: Overvægt af hundyr blandt kalve (60:40)
- Viden om arternes biologi i DK
 - Krondyr: Ufuldstændig
 - Dådyr: Ingen

FORUDSÆTNINGER FOR BESTANDSFORVALTNING

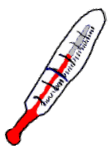
Målsætninger

- Strategiske (overordnede)
- Operative/taktiske (konkrete)
- Prioriteringer/afvejninger

Virkemidler

- Jagtlige
- Ikke-jagtlige

Bestandsdata (at justere efter)

- Antal/tæthed
- Demografi

Organiseringsmodel

- Beslutningsstruktur
- Regler, håndhævelse
- Teknokratisk støtte
- Legitimitet og opbakning

Viden

- Om dyrene
- Om menneskene

MÅLSÆTNINGER

MINISTERIEL (2019):

- Kønsfordeling (forårsbestand) ikke skævere end 60:40
- "Gamle* hjorte" skal udgøre mindst 5% af forårsbestand

(* kronhjort: 8+ år, dåhjort: 6+ år)

REGIONALE HJORTEVILDTGRUPPER M.FL: (2024)

- mindske konflikter med jordbrug og skovbrug,
- fremme økosystemfunktion
- fremme naturlige adfærd og bevægelser i landskabet.

FAGLIGT GRUNDLAG FOR FREMTIDENS HJORTEVILDTFORVALTNING

(DCE-NOTATER: 21. MARTS 2025)

Krav til bestandsdata: Den status vi skal navigere efter

Afskydnings-modeller: Hvor høj jagtlig dødelighed på hjorte er mulig?

Virkemidler: Redskabsskassen

Krav til bestandsdata for adaptiv forvaltning af kronvildt og dåvildt

Fagligt notat fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi Dato: 20. marts 2025 | 18

Scenarier for afskydning af kronhjort

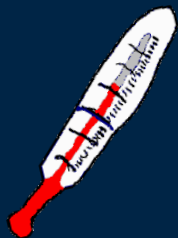
Fagligt notat fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi Dato: 20. marts 2025 | 18

Vurdering af virkemidler til fremtidens hjortevidtforvaltning

Fagligt notat fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi Dato: 20. marts 2025 | 18

BESTANDSDATA – BEHOV OG MULIGHEDER

2016:

Modeller for måling af udviklingen i andelen af ældre hjorte i danske krondyrbestande

Notat fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi

Dato: 13. maj 2016

Peter Sunde
Institut for Bioscience

Rekvirent:
Naturstyrelsen
Antal sider: 15

Faglig kommentering:
Aksel Bo Madsen og Lars Haugaard
Kvalitetssikring, centret:
Susanne Boutrup

2019:

Bidrag til evaluering af målopfyldelse for kronvildtforvaltningen i henhold til model som besluttet af tidligere minister for området

Notat fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi

Dato: 1. november 2019

Peter Sunde & Lars Haugaard
Institut for Bioscience

Rekvirent:
Miljøstyrelsen
Antal sider: 20

Faglig kommentering:
Thorsten Johannes Balby, Jacob Coleman Nielsen, Aksel Bo Madsen og Hans Peter Hansen
Kvalitetssikring, centret:
Jesper R. Fredshavn

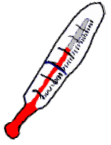
2025:

Krav til bestandsdata for adaptiv forvaltning af kronvildt og dåvildt

Fagligt notat fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi

Dato: 20. marts 2025 | 25

BESTANDSDATA: STATUS

Vildtudbytte:

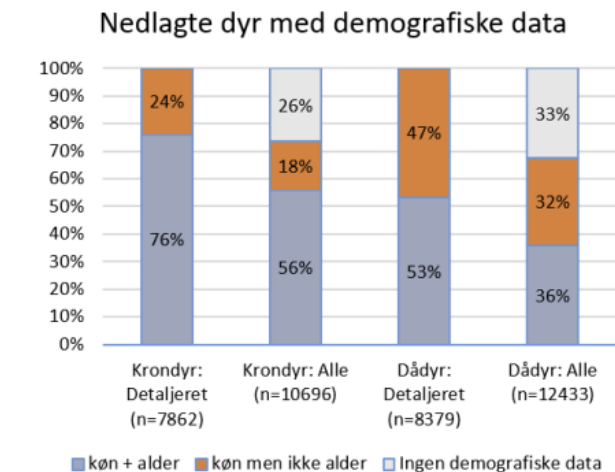
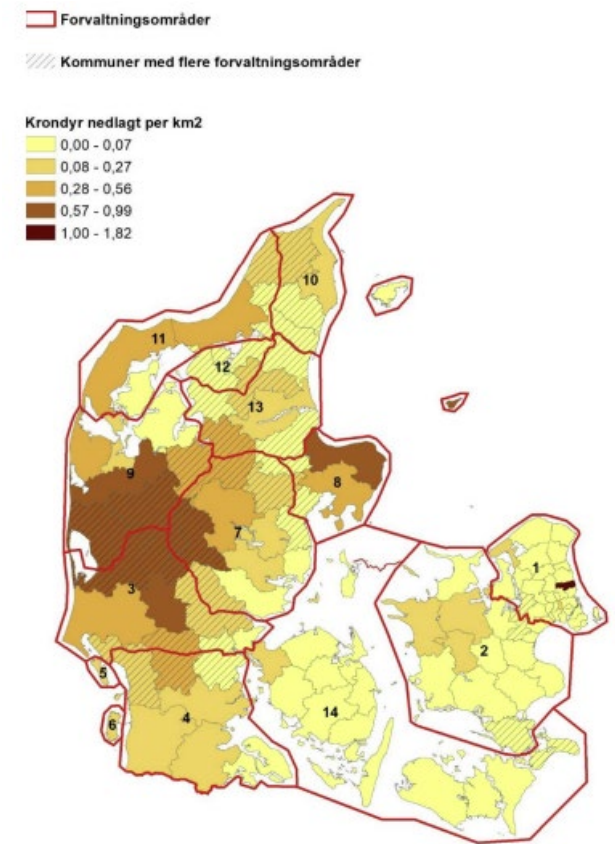
- Skala (storkommune) matcher ikke bestandene
- Aldersinddeling (kalv, 1-årig, 2+ årig) utilstrækkelig og ufuldstændig

DJs "hjortevildtoversigt"

- Skala OK, men metode kvalitativ, Ingen demografiske data

DJs kæbeindsamlinger (kronhjort)

- (Kun) repræsentativ for 5+årige
- Lokalt lave stikprøvestørrelser-

DATAKRAV: KONKLUSIONER

- Det nuværende bestandsdatagrundlag er utilstrækkeligt
- Tandsnit fortsat den mest valide metode
- Monitering baseret på billeddata (apps, vildtkameraer - AI) har et stort potentiale – men skal udvikles, valideres og implementeres.
- Alle løsninger kræver flere ressourcer

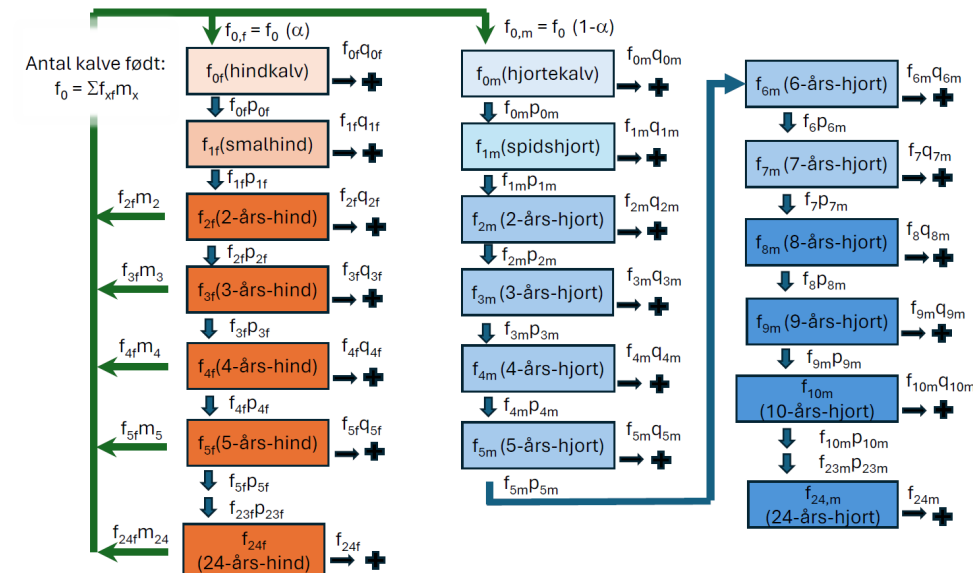
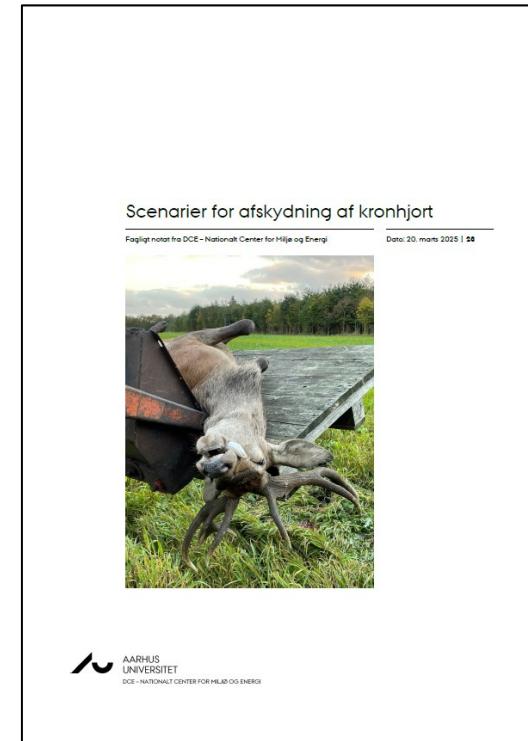
AFSKYDSNINGSMODEL FOR KRONHJORT:

DEMOGRAFISK BESTANDSMÅL KAN NÅS VED:

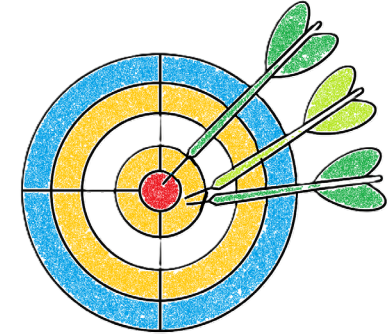
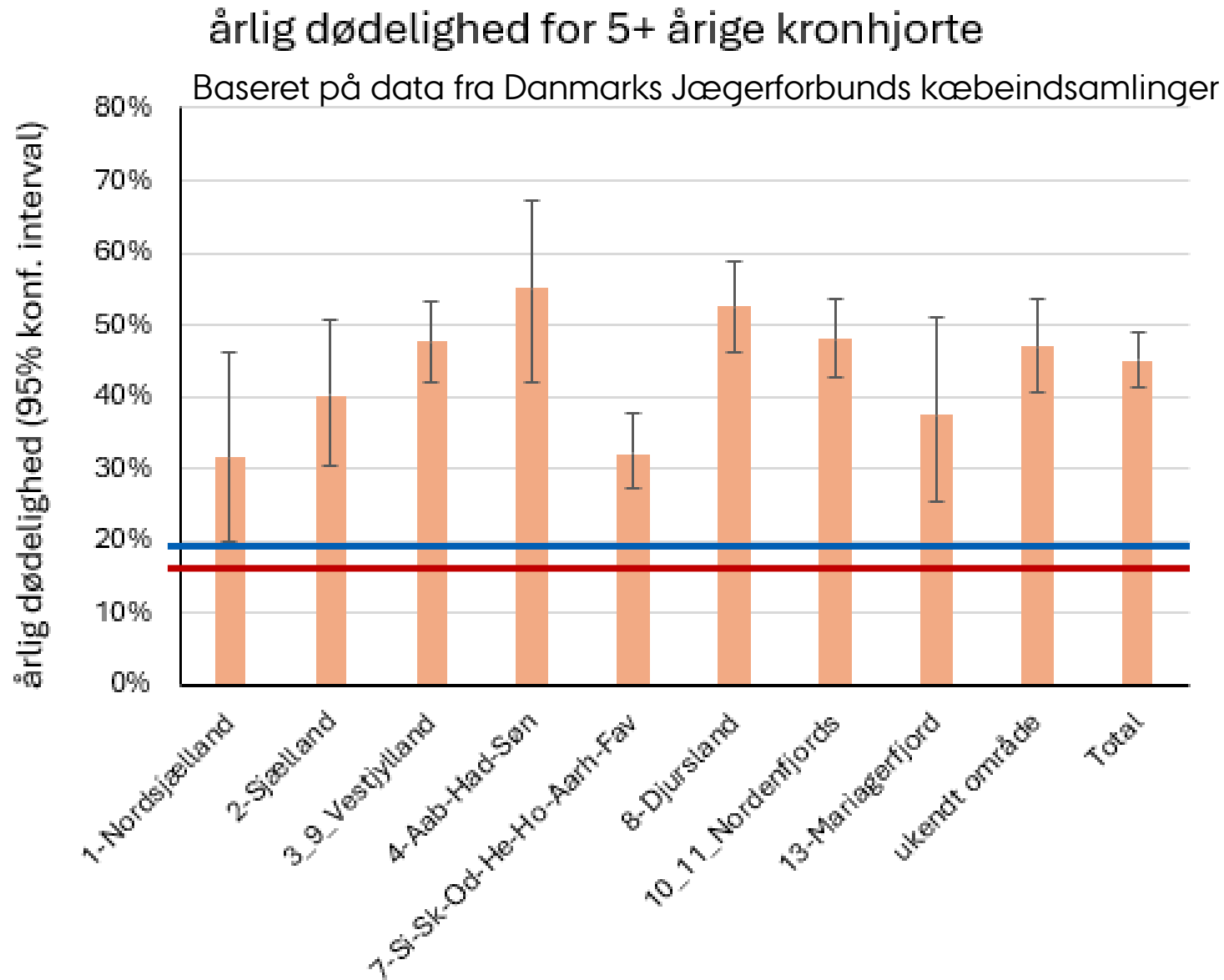
- Jævn afskydning af på maks. 17 % per år
- Fredning af 1-4-årige, 25 % årlig afskydning fra 5+ år (hybrid-model)
- Totalfredning af 2+årige ("Bornholms-modellen")

UDBYTTE (HYBRIDMODEL):

- Samlede jagtudbytte reduceres med 21%
- Udbytte af 5+ årige hjorte øges 2,4 gange
- Udbytte af 8+ årige hjorte øges 14 gange

HVOR LANGT ER VI FRA MÅLET?

Bestandsmodel:

5% bestandsandel af 8+årige hjorte:

- ← 20%: Maksimal årlig dødelighed
- ← 17%: Maksimal årlig afskydning

VIRKEMIDLER

Jagtlige:

- påvirker bestandens størrelse og sammensætning gennem målrettet dødelighed

Ikke-jagtlige

- Påvirker bestandes rumlige fordeling, adfærd og størrelse/bæreevne gennem ikke-dødelige virkemidler

Vurdering af virkemidler til fremtidens hjortevildtforvaltning

Fagligt notat fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi

Dato: 20. marts 2025 | 26

JAGTLIGE VIRKEMIDLER

Demografiske målsætninger:

- flere effektive virkemidler (→reducere nuværende indsats)
- Alle kræver bedre bestandsdata. Bortset fra totalfredning af hjorte
- *Bedste bud:*
 - åbne kvoter
 - aldersfredninger

Bestandsstørrelse:

- Intet mirakelmiddel (→øge/effektivisere nuværende indsats)
- *Bedste bud:* samforvaltet afskydning

Vurdering af virkemidler til fremtidens hjortevidtforvaltning

Fagligt notat fra DCE - Nationalt Center for Høje og Energi

Dato: 20. marts 2025 | 54

AARHUS
UNIVERSITET
DCE - NATIONALT CENTER FOR HØJE OG ENERGI

	Opfyldelse af målsætninger				Forvaltningskrav		Afledte konsekvenser		
	Demografi		Bestandsstørrelse						
Virkemiddel	Vurderet effekt (0-4)	Sikkerhed (0-2)	Vurderet effekt (0-4)	Sikkerhed (0-2)	Data (-2 - 0)	Organisering (-2 - 0)	Økologisk (-2-2)	Økonomi (-2-2)	Socialt (-2-2)
Åbne kvoter (Hjorte)	4	2	1	0	-2	-1	1	0	1
Ejendoms-fastsatte kvoter	2	1	1	0	-2	-2	0	0	0
Samforvaltede kvoter	4	1	2	1	-2	-2	0	0	0
Fredninger: alle hjorte	4	2	1	0	0	0	2	-2	-1
Fredninger: unge og yngre hjorte	3	1	0	0	-2	0	2	1	1
Fredninger: sprogseantal	2	1	0	0	-2	0	-1	1	1
Reduktion af jagttid for hjort	2	1	0	0	-2	0	1	0	0
Udvidelse af jagttid for hind og kalv	0	0	1	0	-1	0	-1	0	0
Jagttider: sæsonmæssig placering	1	0	0	0	-2	0	1	0	0
Skumrings- og dæmringsjagt	0	1	1	1	-1	0	0	0	0
Dispensationer til regulering	0	0	1	0	-1	0	0	1	0
Trofæ-afgifter (hjorte)	2	0	0	0	-1	-1	0	1	-2
Skydepræmier (kalv, hind)	0	0	0	0	-1	-1	0	-2	0
Bedre muligheder for afsætning af kød	0	0	1	0	-1	0	0	1	1

IKKE-JAGTLIGE VIRKEMIDLER

- **Fodring:** Ubetinget negativt!
- **Vildtafgrøder:** Frakobler hjortevildtets økosystemfunktion
- **Hegninger** virker, men har konsekvenser. Foreslås brugt efter overordnet plan.
- **Jagt-/forstyrrelsesfri områder** på arealer afsat til naturformål anbefales

Vurdering af virkemidler til fremtidens hjortevildtforvaltning

Fagligt notat fra DCE - Nationalt Center for Høje og Bæredygtig Energi

Dato: 20. marts 2025 | 54

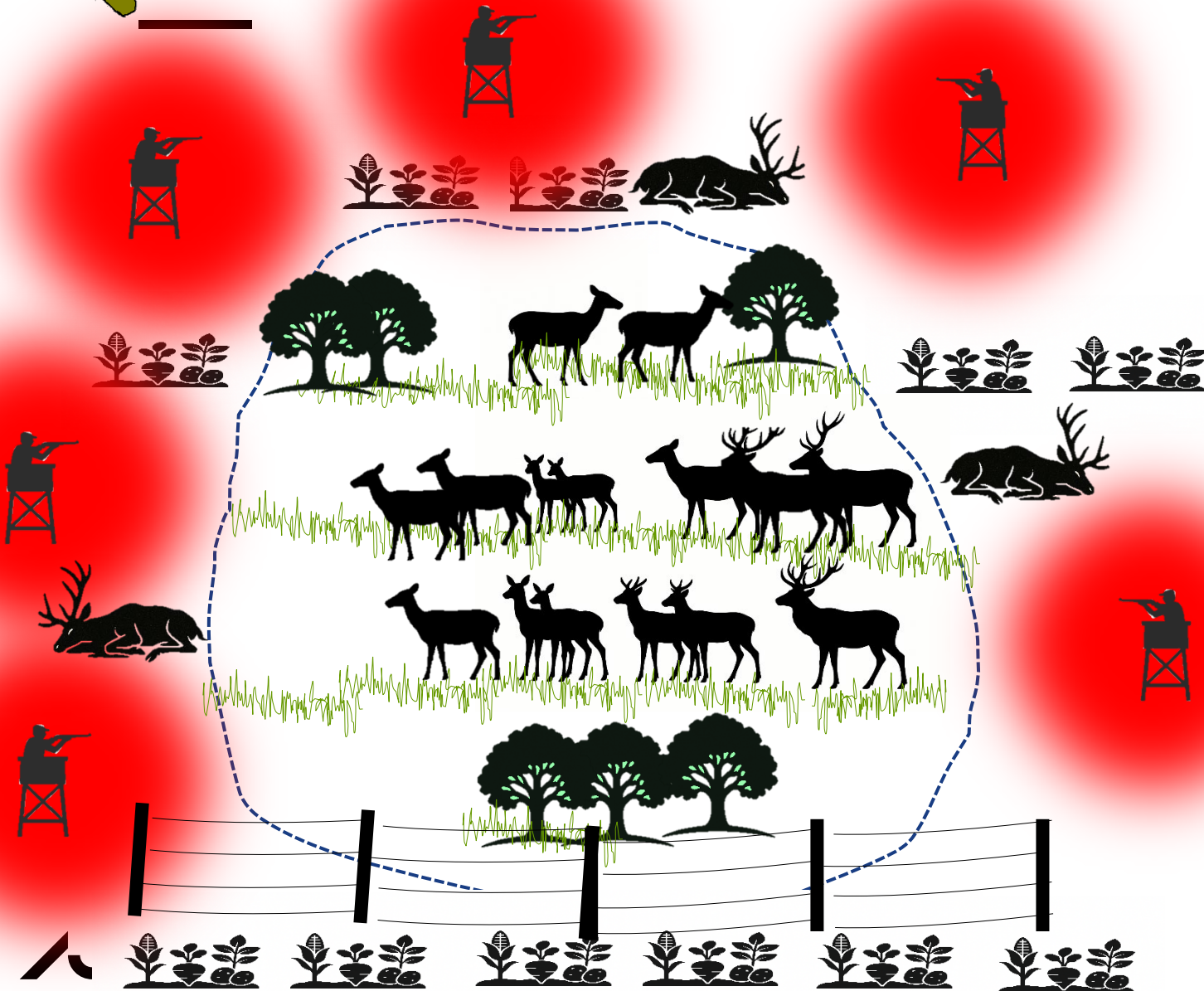
AARHUS
UNIVERSITET
DCE - NATIONALT CENTER FOR HØJE OG BÆREDYGTIG ENERGI

	Opfyldelse af målsætninger								
	Reducere skader		Økosystemfunktion		Adfærd og vandringer				
Virkemiddel	Effekt (-4 til 4)	Sikkerhed (0 til 2)	Effekt (-4 til 4)	Sikkerhed (0 til 2)	Effekt (-4 til 4)	Sikkerhed (0 til 2)	Økologisk (-2 til 2)	Økonomi (-2 til 2)	Socialt (-2 til 2)
Fodring	0	2	-4	2	-4	2	-2	-2	-2
Vildtafgrøder	0	0	-2	0	-1	0	-1	-1	0
Indhegning	4	2	3	1	-3	2	2	-2	-1
Udhegning	2	1	1	0	0	0	0	-2	-2
"Barriere"-hegninger	1	0	1	0	0	0	-1	-1	-1
Bortskræmning	1	1	0	1	0	1	-1	-1	-1
Jagtfrie områder	1	0	3	1	4	1	2	1	2

JAGT-/FORSTYRRESESFRI KERNEOMRÅDER

Zonering af arealer, hvor hjortevildtet ønskes udføre deres økosystemfunktion vs. produktionsarealer:

- jagt(lig forstyrrelse) og barrierehegn som virkemiddel
- Afskydning andetsteds (fx produktionsarealer): source-sink-system
- Forudsætter planlægning og fordeling på tværs af ejendomme

FORUDSÆTNINGER FOR FORVALTNING: TJEKLISTE

Målsætninger – Formuleret

Bestandsdata – Skal udvikles, va

Virkemidler:

- Demografisk målsætninger: J
- Bestandsstørrelse: Øget afsky
- Forbud mod fodring er en "ne
- Jagtfri kerneområder kan øg

Rammeværk (organisering, udd

Viden om arterne – stort efterslæ

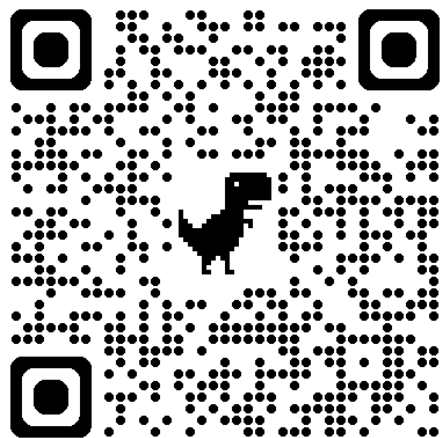

TAK FOR OPMÆRKSOMHEDEN:

Krav til bestandsdata for adaptiv forvaltning af kronvildt og dåvildt

Fagligt notat fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi

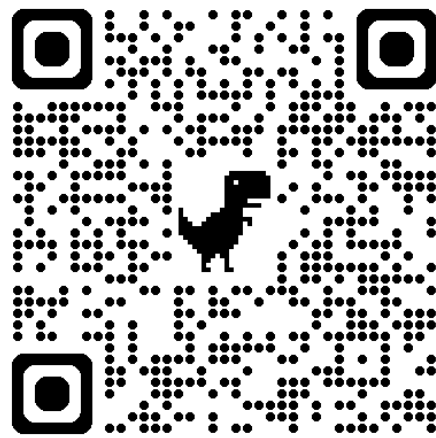
Dato: 20. marts 2025 | 28

Scenarier for afskydning af kronhjort

Fagligt notat fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi

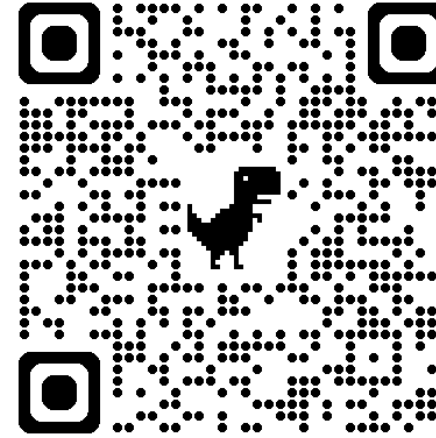
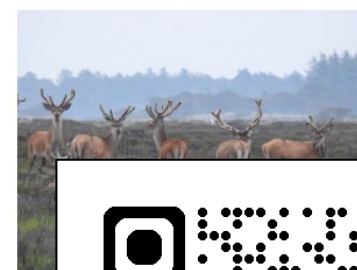
Dato: 20. marts 2025 | 28

Vurdering af virkemidler til fremtidens hjortevidtforvaltning

Fagligt notat fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi

Dato: 20. marts 2025 | 28

VIDEN OM DÅVILDTETS BIOLOGI I DANMARK:

